

Eerste bloei 'Groene Verbindingen Hondsrug Haren' (zomer 2021)

Het project 'Groene Verbindingen' is in het najaar 2020 gestart met biodiversiteitsherstel door op verschillende locaties rond Onnen randen en percelen in te zaaien. Op de meeste percelen is hetzelfde mengsel ingezaaid: het zogeheten Hondsrug mengsel dat door de Cruydhoeck samen met de gemeente Groningen en natuurorganisaties met zorg is samengesteld. De eerste percelen worden hieronder in woord en beeld belicht.

1. Akkerviooltje

Perceel Zuiderhooijdijk

Het perceel langs de Zuiderhooijdijk ligt aan rand van Onnen, op de overgang naar de Onnerpolder, net achter de dijk. Hier worden koeien geweid en er wordt gehooïd. Het is vrij rijke grond en er wordt bemest, maar niet heel intensief. Op dit perceel is een brede rand kort gemaaid en daarna gefreesd en vervolgens met de hand ingezaaid.

2. Kruidenrijke rand Zuiderhooijdijk

De berm van het perceel is vrij ruig, met veel brandnetel, bijvoet en ridderzuring. Ook zit er in de ingezaaide rand veel kweek en ridderzuring. Van het ingezaaide mengsel (26 soorten) zijn er bij een opname in juli 2021 vijf soorten terug te zien, waaronder gewoon biggenkruid, ratelaar, scherpe boterbloem en korenbloem. Daarnaast zijn er zo'n 10 soorten andere kruiden geteld, waaronder herderstasje, kleine ooievaarsbek, kruldistel, reukloze kamille, schijfkamille, veldzuring en vogelwikke.

Intussen is het perceel gemaaid en is het (kruidenrijke) hooi meegenomen met de rest van het hooi.

Perceel Koelenbergsteeg, Onnen

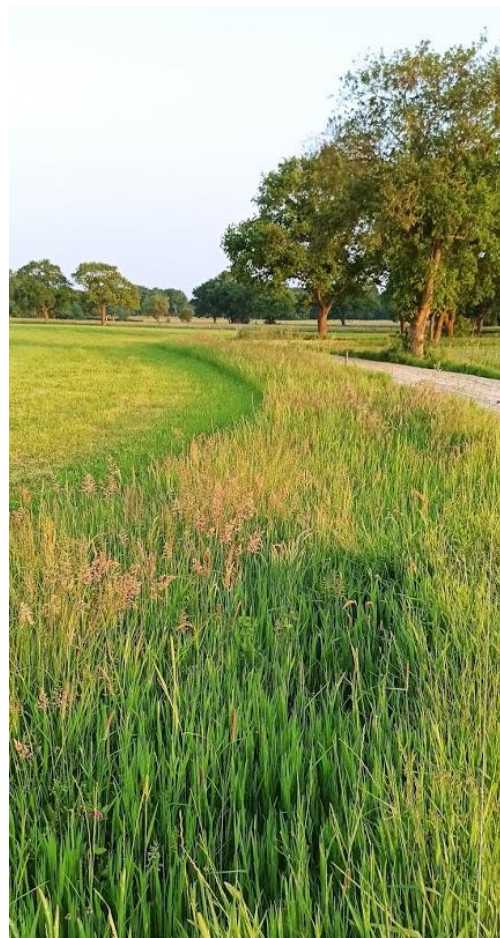
Dit perceel is een grasland op de rand van de Onneres, dat een paar keer per jaar wordt gehooid voor koeien. Het wordt al enkele jaren biologisch beheerd en er wordt geen drijfmest uitgereden. Hier is de uitgangssituatie voor het zaadmengsel wat beter: de grond is minder voedselrijk.

3. *Kruidenrijke rand Koelenbergsteeg*

Van het ingezaaide mengsel is zeker de helft terug te vinden bij een inventarisatie van wat er bloeit in juni 2021 (o.a. korenbloem, hazenpootje, knoopkruid, ratelaar, kamille). Daarnaast zijn er nog andere interessante plantensoorten, als schermhavikskruid en grasmuur. Het is een mooie lange strook, langs een zandweg die veel gebruikt wordt door wandelaars en fietsers.

Menno's tuintje Onneres

Menno's tuintje is een bijzonder terreintje dat wordt ontwikkeld tot een biodivers gebiedje met vruchtdragende struiken en bomen en een bloemrijk grasland. Een deel vol brandnetel en ridderzuring is geheel afgeplagd en omgeëgd en daarna ingezaaid.

4 Bijenidylle Menno's tuintje Onneresweg

Het ingezaaide terrein was deze zomer een dichte bloemenzee met vooral echte kamille, een bloem die niet in het mengsel zat maar blijkbaar een ruime zaadvoorraad in de grond had. Uit het ingezaaide mengsel is álles opgekomen, ook de wat gevoeliger soorten als zandblauwtje en hazenpootje zijn

ruimschoots aanwezig. Een schitterend resultaat, waar ook veel mensen van genieten omdat er een wandelpad langs loopt vanaf de Onneresweg naar het Appelbergenbos.

Voedselbos Glimmen

Met het voedselbos Glimmen is contact gezocht om verbinding te maken tussen het project biodiversiteitsherstel en de activiteiten van het Voedselbos. Het Voedselbos organiseert regelmatig open dagen en proeverijen en geeft daarbij nu ook introducties over het belang van biodiversiteit. Vanuit het project groene verbindingen is een bijdrage geleverd aan de inrichting van de oprijlaan: er wordt dit najaar een bloemenmengsel ingezaaid langs de rand en er zijn bijenplanten neergezet tussen de ecologisch vormgegeven parkeerplaatsen.

5 Aanleg parkeergelegenheid in ecostyle

Zonneweide Glimmen

Een zonnepark is meestal niet vrij toegankelijk en het is geen natuurlijk gebied, maar het vervult in de huidige tijd wel een belangrijke functie. Daarbij is een zo goed mogelijke ecologische invulling van belang ter compensatie voor eventueel verlies van biodiversiteit. Invulling van twee deelgebieden van het park zijn gefinancierd uit het budget Groene verbindingen Haren: de aanleg van een oeverzone en de aanleg van een kruidenrijke onderbegroeiing tussen de houtwal en de panelen. Reeën zijn er wel al regelmatig te vinden.

6 De begroeiing van de oeverzone heeft meer tijd nodig

Strooiveld Noordlaren

Op de oude begraafplaats in Noordlaren is een strooiveld aangelegd. Dit is vormgegeven met een bloemrijk veld met een wandelpad erdoorheen.

7 Strooiveld Noordlaren

Bermbordjes

Eerst is een landelijke verkenning gedaan van ervaringen elders met bordjes ter bescherming van bermen en bloemrijke velden ([Project-markeringspaaltjes](#)). We hebben eerst een proef gedaan met een paar bordjes met verschillende teksten, voor verschillende doeleinden. Daarbij was er wel zorg dat de bordjes snel gejat of vernield zouden kunnen worden.

Figuur 8. Ingezaaide zandberm

Figuur 9. Waarschuwing voor maaiers

De eerste bordjes zijn geplaatst langs een zandweg die na groot onderhoud geen bermen meer had. Om te voorkomen dat auto's de (onder het zand) vervaagde bermen kapot zouden rijden zijn houten palen geplaatst met aan weerszijden bordjes 'bescherm de berm'.

Specifiek voor de bosgeelster zijn bordjes met de naam van de plant gemaakt voor de groeiplaatsen in Haren en Noordlaren. Omwonenden kregen een flyer met uitleg en plaatsing gebeurde in overleg met de gemeente. Ook zijn er bordjes gezet bij bijzondere bermen die niet in het reguliere maaibeheer moeten worden meegenomen. Voor volgend jaar zullen er meer bordjes worden gemaakt voor specifieke locaties, plaatsing zal in overleg met de gemeente gebeuren, anders worden de borden mogelijk niet gerespecteerd.

Figuur 10 Algemeen toepasbaar bordje

Figuur 10. Voorbeeld andere gemeente

De gemeente is zelf óók bezig met het ontwikkelen van maa-me-niet bordjes voor ecologisch beheerde bermen, bedoeld om eigengereide maaiacties van burgers tegen te gaan.

Ecologische bermbeheer gemeente

Alle initiatieven in de dorpen van Haren hebben de nieuwe gemeente Groningen gestimuleerd tot het instellen van een Projectgroep ecologisch bermbeheer om zo gezamenlijk te komen tot een ecologisch bermbeheer plan. Per dorp heeft een team van lokale vertegenwoordigers de kaarten bekeken en van commentaar voorzien over bijzondere bermvegetaties en gewenst maaibeheer. Dit commentaar is verwerkt in een Excel bestand dat opnieuw besproken is. Een concept bermbeheer plan is door de projectgroepleden bekeken en van commentaar voorzien. Daarnaast hebben de projectgroepleden meldingen gedaan bij de gemeente over het uitgevoerde bermbeheer wanneer het verkeerd werd uitgevoerd.

Jakobskruiskruidbrigade

Ondanks én dankzij deze samenwerking was er een spoedactie nodig voor het verwijderen van Jakobskruiskruid. De gemeente had vanwege de haast al een klepelmaaier klaarstaan om n.a.v. een melding het Jakobskruiskruid te verwijderen voor 1 juli, terwijl bij deze zandwegen klepelen ongewenst is en volgens het bestek hooiland beheer gepland staat. Dankzij de werkgroep en alle

contacten tussen de dorpen was een groep vrijwilligers snel in staat om het werk met de hand te doen.

Figuur 12 Jakobs kruiskruid verwijderen

Deze bermen zijn ook gemonitord en geïnventariseerd, om in het najaar een aantal vakken bij te zaaien met een inheems mengsel, ter compensatie van de verstoring door het vele zand dat op de bermen is gegooid bij onderhoudswerkzaamheden.

Percelen in de planning voor het najaar

Met een boer worden nog gesprekken gevoerd om een bufferzone te creëren tussen een maaiveld en een kruidenrijk veld op de Onneres. Het idee is om daar een variant op het 'paardengeluk mengsel' van de Cruydhoeck te zaaien: een mengsel dat goed is voor koeien. In Noordlaren zijn nog twee percelen waar een plan voor wordt gemaakt, één op gemeentegrond, waar ook de gemeente een bijdrage aan zal leveren. En voor de Onneres/ perceel Land van Ons wordt een beheerplan ontwikkeld voor mozaïek landbouw met overhoekjes en akkerranden.